

หมอชาวบ้าน

มาเป็นหมอกันเกิด : การเตรียมตัวสำหรับผู้ที่ต้องการจะเป็นแพทย์

ตำราชกประวัติ และตรวจร่างกาย

10036649

องสมุด วพบ.สุรินทร์

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์สันต์ ทัศธีรัตน์

สารบัญ

1	ก่อนจะเป็นหมอ	1
2	จะเป็นหมอได้อย่างไร	5
	ทางใจ (5) ทางกาย (7)	
3	การซักประวัติ	11
	1. อาการสำคัญ (12)	
	2. ประวัติปัจจุบัน (13) ตัวอย่าง 1 (17) ตัวอย่าง 2 (18) ตัวอย่าง 3 (18)	
	3. ประวัติอดีต (23)	
	4. ประวัติตามระบบ (24)	
	5. ประวัติส่วนตัว (28)	
	6. ประวัติครอบครัว (29)	
	7. ประวัติอื่นๆ (29) อะไรที่ควรถาม อะไรที่ไม่ควรถาม (30)	
4	ร่างกายของมนุษย์	33
	1. ระบบสิ่งทอหุ้มร่างกาย (36)	
	2. ระบบกระดูก (37)	
	3. ระบบกล้ามเนื้อ (38)	
	4. ระบบประสาท (39)	
	5. ระบบต่อมไร้ท่อ (40)	
	6. ระบบหัวใจและหลอดเลือด (41)	
	7. ระบบน้ำเหลือง (42)	
	8. ระบบหายใจ (43)	
	9. ระบบทางเดินอาหาร (44)	
	10. ระบบทางเดินปัสสาวะ (45)	
	11. ระบบสืบพันธุ์ (46)	

5 ความรู้ทั่วไปในการตรวจร่างกาย

47

6 การตรวจร่างกายทั่วไป

49

1. กิริยาท่าทางของผู้ป่วย (51) 1.1 ลักษณะการเดิน (51) 1.2 ลักษณะการเคลื่อนไหว (52)
1.3 การพูดจา (53) 1.4 กิริยามารยาท (53)
2. รูปร่าง (54) 2.1 รูปร่างที่อยู่ในเกณฑ์ปกติ (54) 2.2 รูปร่างที่ผิดปกติ (56) 2.3 รูปร่างสูงผิดปกติ (59)
2.4 รูปร่างเตี้ยผิดปกติ (60) 2.5 รูปร่างผิดปกติอื่นๆ (64)
3. หน้าตา (64) 3.1 หน้ากระดุก (65) 3.2 หน้าอ้วน (65) 3.3 หน้าบวมจ้ำ (66) 3.4 หน้าดู (66)
3.5 หน้าเฉย (67) 3.6 หน้าเสฟติด (67) 3.7 หน้าขาว (68) 3.8 หน้าแดง (68) 3.9 หน้าดำ (68)
3.10 หน้าเหลือง (70) 3.11 หน้าเขียว (70) 3.12 สีหน้า (70) 3.13 หน้าตาแสดงโรคต่างๆ (71)
3.14 หน้าตาแสดงภาวะผิดปกติต่างๆ (74)
4. ผิวพรรณ (75) 4.1 สีของผิวหนัง (75) 4.2 ลักษณะของผิวหนัง (77) 4.3 ความสะอาดของผิวหนัง
(78) 4.4 ลักษณะผิดปกติอื่นๆ (78)
5. กลืน (78) 5.1 กลืนตัว (79) 5.2 กลืนปาก (79) 5.3 กลืนลมหายใจ (79) 5.4 กลืนหู (79)
5.5 กลืนอื่นๆ (79)
6. เสียง (80) 6.1 เสียงพูด (80) 6.2 เสียงหายใจ (80) 6.3 เสียงไอ (80) 6.4 เสียงเดิน (81)
6.5 เสียงท้อง (81)

7 การตรวจสิ่งแสดงชีพ

83

1. ชีพจร (83) 1.1 อัตราชีพจร (84) 1.2 ความสม่ำเสมอของชีพจร หรือจังหวะชีพจร (85) 1.3 ความแรงของ
ชีพจร (87) 1.4 รูปลักษณะของชีพจร (88) 1.5 ลักษณะของผนังหลอดเลือด (89)
2. การหายใจ (89) 2.1 อัตราหายใจ (89) 2.2 ความตื้นลึกของการหายใจ (90) 2.3 รูปลักษณะของการ
หายใจ (91) รูปลักษณะของการหายใจปกติ (91) รูปลักษณะของการหายใจผิดปกติ (92)
3. อุณหภูมิ (94) วิธีวัดไข้ด้วยปรอท (95) ลักษณะของไข้ (97)
4. ความดันเลือด (99) วิธีวัดความดันเลือด (99) เครื่องวัดความดันเลือด (99) ชนิดของผ้าในเครื่องวัด
ความดัน (102) วิธีพันผ้า (102) การดูระดับความดันเลือด (103) การวัดความดันเลือดด้วยการฟัง (104)
การวัดความดันเลือด (107) ภาวะความดันเลือดสูง (108)

8 การตรวจศีรษะและใบหน้า

109

- การตรวจศีรษะ (109) 1. ลักษณะของกะโหลกศีรษะ (109) 2. ก้อน ปุ่ม หลุม (111) 3. หนังศีรษะและผม
(112) 4. การเคลื่อนไหวของศีรษะ (112)
- การตรวจใบหน้า (113) 1. การคลำใบหน้า (114) 2. การเคาะ (115) 3. การฟัง (116)

9 การตรวจตา

117

1. คิ้ว (118) 1.1 คิ้วร่วง (118) 1.2 คิ้วหลุดง่าย (118) 1.3 คิ้วหยาบ (118)
2. หนังตา (118) 2.1 หนังตาบวมซ้ำ (118) 2.2 หนังตาบวม (119) 2.3 หนังตาเขียว (119)

- 2.4 หนังสือตก (119) 2.5 หนังสือท้อย (119) 2.6 หนังสือกระดาษ (119) 2.7 หนังสือกระดาษพับ (119)
 2.8 หนังสือกระดาษว่าง (119) 2.9 หนังสือกระดาษเป็นก้อน ปุ่ม ปม (119)
3. ขนตา (119)
4. ขี้ตา (120)
5. น้ำตา (120) 5.1 น้ำตาไหลมากเกินไป (120) 5.2 น้ำตาน้อยเกินไป (120) 5.3 น้ำตาเป็นสายเลือด (121)
 5.4 น้ำตาเป็นหนอง (121)
6. ลูกตา (121) 6.1 ตาโปน (121) 6.2 ตาลึก (ตาโม่ ตาปุ่ม) (122) 6.3 ลูกตาคุ่น (122)
 6.4 ลูกตาแข็ง (122) 6.5 ตาเหล่ ตาเข (122)
7. เยื่อบุตา (122) 7.1 สีส้มหู หรือสีแดงเรื่อๆ (123) 7.2 สีขาวซีด หรือสีชมพูจางๆ (123) 7.3 สีแดงกำ หรือแดงกว่าปกติ (123) การตรวจดูด้านในของหนังตาบน (124)
8. สายตา (125) 8.1 สายตาปกติ (126) 8.2 สายตาสั้น (126) 8.3 สายตายาว (126) 8.4 สายตาแก่ (126)
 8.5 สายตาเอียง (128) 8.6 ตาเหล่ ตาเข (128) 8.7 สายตามืดปกติ (128) 8.8 ตาบอดสี (129)
 8.9 ลานสายตา (130)
9. ตาดำ (131) 9.1 กระຈกตา (131) 9.2 ม่านตา (132) 9.3 แก้วตา (134) 9.4 ห้องหน้า (134)
 9.5 รุ้งตา (135) 9.6 จอรับภาพ (135)
10. แหวตา (135)

10 การตรวจหู

137

1. ไทหู (137) 1.1 ตำแหน่ง (137) 1.2 รูปร่างลักษณะ (137) 1.3 การกดเจ็บ (138)
 1.4 สิ่งผิดปกติอื่นๆ (138)
2. รูหู (138) 2.1 ขี้หู (138) 2.2 ผงังรูหู (139) 2.3 แก้วหู (140)
3. การได้ยินเสียง (141) 3.1 การฟังเสียงกระซิบ (141) 3.2 การฟังเสียงนาฬิกา (141)
 3.3 การใช้ล้อมเสียง (141)
4. การตรวจการทรงตัว (143)

11 การตรวจจมูก

145

1. ลักษณะทั่วไป (145) 1.1 จมูกส่วนปลายพองใหญ่และแดง (145) 1.2 จมูกแบน หรือจมูกหัก (145)
 1.3 จมูกใหญ่ (146) 1.4 ปีกจมูก (146)
2. น้ำมูก (146)
3. เลือดกำเดา (146)
4. รูจมูก (147) 4.1 เยื่อจมูกที่แดงจัด (147) 4.2 ผงังกันจมูกทะลุ (147) 4.3 ผงังกันจมูกบิดเบี้ยวหรือเอียง (148)
 4.4 เนื้อเยื่อ หรือริดสีดวงจมูก (148) 4.5 สิ่งแปลกปลอม (148)
5. การตรวจความโล่งของรูจมูก (148)
6. การได้กลิ่น (149)
7. กลิ่นลมหายใจ (150) 7.1 กลิ่นเหม็น (150) 7.2 กลิ่นหวานเอียน (150) 7.3 กลิ่นปัสสาวะ (150)
 7.4 กลิ่นเหล้า (150) 7.5 กลิ่นยาฆ่าแมลง (150)
8. การตรวจโพรงกระดูกของจมูก (150) 8.1 การตรวจโพรงกระดูกตรงไหนก็แก้ (150)
 8.2 การตรวจโพรงกระดูกตรงหว่างคิ้ว (151)

1. **ริมฝีปาก** (153) 1.1 สี (153) 1.2 ขนาด (154) 1.3 ปากแห้ง หรือริมฝีปากแห้ง (154) 1.4 ริมฝีปากอักเสบ (155) 1.5 ปากนกกระจอก (155) 1.6 เริม (155) 1.7 ผื่นผ้า (156) 1.8 แผลเรื้อรัง (156)
2. **ภายในปาก** (156) 2.1 สี (156) 2.2 ความผิดปกติแต่กำเนิด (157) 2.3 ปากอักเสบ (157) 2.4 ผื่นผ้า (158) 2.5 ถุงน้ำ (159)
3. **เหงือก** (159) 3.1 สี (160) 3.2 เหงือกหด เหงือกถอย หรือเหงือกร่น (161) 3.3 เหงือกโต เหงือกใหญ่ (161) 3.4 เหงือกบวม หรือเหงือกอักเสบ (162) 3.5 เหงือกเป็นแผล และเนื้อเหงือกตาย (163) 3.6 เหงือกเป็นหนองเป็นฝี (163) 3.7 เนื้องอก และมะเร็งของเหงือก (164)
4. **ฟัน** (164) 4.1 ฟันขึ้นช้า (164) 4.2 ฟันขึ้นเร็ว (164) 4.3 ฟันแก (164) 4.4 ฟันโยก (166) 4.5 ฟันห่าง (166) 4.6 ฟันกร่อน (166) 4.7 สีของฟัน (166) 4.8 ฟันผุ (167) 4.9 ฟันเป็นหนอง (167) 4.10 ความผิดปกติอื่นๆ (167)
5. **ลิ้น** (168) 5.1 ขนาด (168) 5.2 สี (169) 5.3 ผื่น (169) 5.4 ลิ้นแห้ง (170) 5.5 ลิ้นสั้น (170) 5.6 ลิ้นแดง (170) 5.7 ลิ้นเลียหรือเรียบ (171) 5.8 ลิ้นขรุขระมาก (171) 5.9 ลิ้นเป็นร่อง (171) 5.10 ลิ้นแบนทึบ (172) 5.11 ขอบลิ้นหยัก (172) 5.12 ลิ้นอักเสบ (172) 5.13 ตุ่ม แผล ฝี (172) 5.14 รอยด้านขาว (174)
6. **คอตันใน (คอทอย)** (174) 6.1 เพดานอ่อน (เพดานปากส่วนหลัง) และลิ้นไก่ (175) 6.2 แผลเพดานหน้า และหลังต่อมทอนซิล (176) 6.3 ต่อมทอนซิล (176) 6.4 ผนังคอตันหลัง (176) ● ความผิดปกติที่มักจะเป็นที่คอทอย (176)

1. **คอแข็ง** (181) 1.1 กระดูกคอแข็ง (182) 1.2 กระดูกคอกดทับเส้นประสาท (182) 1.3 กล้ามเนื้อคอตึงจากสาเหตุอื่น (183)
2. **คออ่อน** (184) 2.1 ความผิดปกติแต่กำเนิด (184) 2.2 ความเจ็บป่วยรุนแรงหรือเรื้อรังมาก (184) 2.3 โรคของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ (184)
3. **คอเล็ก** (184)
4. **คอโต** (184) 4.1 ภาวะอ้วน (184) 4.2 ภาวะบวม (185) 4.3 คอเป็นก้อน (185)
5. **ลักษณะของผิวท่ง** (188) 5.1 ผดผื่นคัน (188) 5.2 กลากเกลื่อน (189) 5.3 ตุ่ม หรือติ่งเนื้อเล็กๆ (189)
6. **หลอดเลือดที่คอ** (189) 6.1 หลอดเลือดดำใหญ่ (190) 6.2 หลอดเลือดแดงใหญ่ (192)
7. **หลอดลมคอ** (193)

- การดู** (197) 1. ขนาดและรูปร่าง (197) 2. การเคลื่อนไหวตามการหายใจ (199) ● อาการต่างๆ ที่อาจเกิดร่วมกับการหายใจ (206) 3. การเคลื่อนไหวตามการเต้นของหัวใจ (207) 4. การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ (210) 5. ผิวหนัง (210) 6. เต้านม (210) ● ข้อพึงระวังในการตรวจทรวงอก (211)
- การคลำ การเคาะ**: (213) 1. ผนังอก (215) 2. เต้านม (217) ● หลักเกณฑ์การวินิจฉัยก้อนในเต้านม (219) 3. ต่อมไทรอยด์ (221) 4. อวัยวะภายในทรวงอก (222) 4.1 การคลำผนังอกเพื่อดูสภาพของอวัยวะภายใน

(222) 4.2 การเกาะเพื่อดูสภาพของอวัยวะภายใน โดยเฉพาะปอด หัวใจ และตับ (226) ● ลักษณะเสียงที่เกิดจากการเกาะ (230)

การฟัง (232) 1. การฟังแบบธรรมดา (232) 2. การฟังโดยใช้หูแนบลงในบริเวณที่ต้องการ (234)

3. การฟังโดยใช้เครื่องฟัง (235) ● การตรวจทรวงอกด้วยการใช้เครื่องฟัง (236) 1 เสียงที่เกิดจากการหายใจ (236) 2 เสียงที่เกิดจากหัวใจเต้น (242)

15 การตรวจทรวงอก

255

1. ท้องส่วนหน้า (255) ส่วนที่ 1 ส่วนใต้ชายโครงขวา (257) ส่วนที่ 2 ส่วนลิ้นปี่ (257) ส่วนที่ 3 ส่วนใต้ชายโครงซ้าย (258) ส่วนที่ 4 ส่วนเอวขวา (258) ส่วนที่ 5 ส่วนสะดือ (258) ส่วนที่ 6 ส่วนเอวซ้าย (259) ส่วนที่ 7 ส่วนท้องน้อยขวา (259) ส่วนที่ 8 ท้องน้อยส่วนกลาง (259) ส่วนที่ 9 ส่วนท้องน้อยซ้าย (259)

2. ท้องส่วนหลัง (259)

3. ท้องส่วนข้าง (260) **วิธีการตรวจทรวงอก** (260) 1. การตรวจทรวงอกด้วยการดู (261) ● ความผิดปกติที่พบได้จากการดู (262) 2. การตรวจทรวงอกด้วยการคลำ (265) ● ลักษณะความผิดปกติที่พบได้จากการคลำ (271) 3. การตรวจทรวงอกด้วยการเคาะ (277) 4. การตรวจทรวงอกด้วยการฟัง (282)

16 การตรวจอวัยวะเพศและทวารหนัก

285

การตรวจทวารหนัก (286) การตรวจด้วยการดู (286) การตรวจด้วยการคลำ (287)

การตรวจอวัยวะเพศ (289) การตรวจอวัยวะเพศชาย (290) การตรวจอวัยวะเพศหญิง (296)

17 การตรวจแขน ขา และข้อ

299

การตรวจแขน ขา และข้อต่างๆ (299) 1. ลักษณะรูปร่าง (299) 2. ลักษณะผิวหนัง (300)

3. ลักษณะกล้ามเนื้อและไขมันใต้ผิวหนัง (300) 4. การเคลื่อนไหวข้อต่างๆ (300)

18 การตรวจระบบประสาทและกล้ามเนื้อ

307

การตรวจระบบประสาทสมอง (309) เส้นประสาทสมองเส้นที่ 1 (309) เส้นประสาทสมองเส้นที่ 2 (309) เส้นประสาทสมองเส้นที่ 3, 4 และ 6 (309) เส้นประสาทสมองเส้นที่ 5 (310) เส้นประสาทสมองเส้นที่ 7 (310) เส้นประสาทสมองเส้นที่ 8 (311) เส้นประสาทสมองเส้นที่ 9 และ 10 (311) เส้นประสาทสมองเส้นที่ 11 (312) เส้นประสาทสมองเส้นที่ 12 (315)

การตรวจระบบประสาทไขสันหลัง (313) 1. ไขสันหลังส่วนคอ (313) 2. ไขสันหลังส่วนอก (315)

3. ไขสันหลังส่วนเอวและสะโพก (318) การตรวจระบบประสาท (317) การตรวจกล้ามเนื้อ (310)